MMM, Mavi, Evira, Tukes 19.9.2017 dnro 1533/04.04.01.01/2017

MMM:n, Mavin, Eviran ja Tukesin jaottelu maataloustuotannon valvontaselvityksen kehittämisehdotuksista

Selvitys maataloustuotannon valvonnan kehittämisestä julkaistiin kesäkuussa 2017 (maa- ja metsätalousministeriön työryhmämuistio 2017:2). Selvitys on luettavissa klikkaamalla täältä. Selvityshenkilöt Kirsi Henttu, Pia Lehmusvuori ja Timo Lehtiniemi esittivät 60 kehittämisehdotusta. Ehdotukset oli selvityksessä jaoteltu seuraavasti:

- prosessien kehittämisehdotukset, jotka eivät edellytä EU- tai kansallisten säädösten muutoksia
- tietovirtojen käsittelyn kehittämisehdotukset
- säädösten muutosehdotukset (lyhyellä aikavälillä tehtävät EU-säädösten muutosehdotukset/pidemmällä aikavälillä tehtävät EU-säädösten muutosehdotukset/ ehdotukset kansallisen lainsäädännön muutoksiksi)
- muut kehittämisehdotukset.

Tässä muistiossa kehittämisehdotukset on luokiteltu maa- ja metsätalousministeriön, Maaseutuviraston, Elintarviketurvallisuusviraston ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimesta niin, että kohdassa A) on lueteltu ehdotukset, joihin keskushallinnon kanta on ilman lisäselvityksiä myönteinen. Kohdassa B) on mainittu ehdotukset, joiden osalta keskushallinnon näkemys muodostetaan lisäselvitysten jälkeen. Kohdassa C) on ehdotukset, joiden toimeenpano on tulevien maakuntien päätettävissä.

Kohdissa A, B ja C kehittämisehdotusten numerointi vastaa valvontaselvityksen ehdotusten numerointia.

A) Kehittämisehdotukset, joihin keskushallinnon kanta on ilman lisäselvityksiä myönteinen

Prosessien kehittämisehdotukset

7. MMM:n ja Eviran olisi selvitettävä vuoden 2018 puoliväliin mennessä, olisiko kasvinterveyden ja taimiaineistojen tarkastusten sekä siementuotanto-tarkastusten osalta tarkoituksenmukaista vähentää valvontoja suorittavia toimijoita.

Perustelut: Nykyisin kasvinterveyden ja taimiaineistojen valvontaa suorittavat Eviran ja ELY-keskusten valvojat sekä Eviran valtuuttamat tarkastajat. Siementuotantotarkastuksia tekevät Eviran valvojat ja Eviran valtuuttamat tarkastajat. Toimijoiden vähentäminen selkeyttäisi valvontojen ohjausta ja saattaisi vähentää valvontakustannuksia.

9. Mavin tulisi selvittää vuoden 2018 puoliväliin mennessä, tulisiko pinta-alatukivalvonnan yhteydessä ELY-keskuksessa tehdyt peltolohkorekisterin karttakorjaukset jättää voimaan ilman, että korjauksia lähetetään edelleen peltolohkorekisterin urakoitsijalle vahvistettavaksi. Lisäksi tulisi selvittää, olisiko viljelijöiden ilmoittamat rajakorjaukset tarkoituksenmukaista tehdä peltolohkorekisteriin vuodesta 2019 alkaen maakunnan tarkastajien toimesta ilman, että korjauksia lähetetään edelleen peltolohkorekisterin urakoitsijalle vahvistettavaksi.

Perustelut: Se, että muutokset peltolohkorekisteriin tehdään ulkopuolisen urakoitsijan toimesta, hidastaa valvontaprosessia. Muutosten myötä vältyttäisiin tilanteelta, jossa urakoitsija muuttaa valvojan korjaamaa ja viljelijän hyväksymää karttakorjausta. ELY-keskuksien tarkastajilla on taidot ilmakuvatulkintaan.

Tietovirtojen käsittelyn kehittämisehdotukset

15. Mobiilivalvontaan siirtymistä tulisi jatkaa. Mavin, Eviran ja Mitpan tulisi laatia priorisointisuunnitelma siitä, missä valvonnoissa siirrytään seuraavaksi mobiilivalvontaan. Peltotukivalvonnan mobiilivalvonnan aloittamisen jälkeen mobiilivalvontaan tulisi siirtää ensiksi luomuvalvonnat ja kotieläintuotannon valvonnat (ml. kaikki selvityshenkilöiden ehdottamat samalla tilakäynnillä tehtävät kotieläintuotannon valvonnat). Esimerkiksi luomussa tuotantotapatarkastajien tulisi voida tallentaa tarkastushavainnot tilalla suoraan Elmo-järjestelmään ja nähdä sieltä edellisten vuosien tiedot. Mobiilivalvontaan soveltuva tablettitietokone tulisi jatkossa olla käytössä molemmilla peltotukivalvontoja suorittavan työparin tarkastajilla sen sijaan, että laitteita on vain yksi työparia kohden.

Perustelut: Tällä hetkellä valvontahavainnot kirjataan paperille ja ne tallennetaan myöhemmin toimistolla eri järjestelmiin. Pääosin tallennuksen tekee sama tarkastaja, joka on tehnyt tilakäynninkin, mutta esim. luomun tarkastushavainnot tallentaa ELY-keskuksen tarkastaja valtuutettujen tuotantotapatarkastajien tekemän tarkastuspöytäkirjan pohjalta. Tällaiset rutiiniluonteiset, päällekkäisyyksiä sisältävät työvaiheet tulisi poistaa, sillä ne lisäävät myös riskiä virheellisille kirjauksille. Tilakäynnillä suoraan järjestelmään tehtävät kirjaukset nopeuttaisivat valvontaa ja säästäisivät useita henkilötyövuosia. Jos mobiilivalvontaan soveltuva tietokone olisi käytössä molemmilla peltotukivalvontoja suorittavan työparin tarkastajilla, he voisivat tilalla jakaantua tarkastamaan eri lohkoja. Tämä säästäisi työaikaa.

16. Maatalouden tietojärjestelmien ja rekisterien kehittämisessä tulisi olla tavoitteena tiedon tallentaminen vain yhteen kertaan niin, että se on kaikkien niiden maatalousvalvontaviranomaisten käytössä, jotka tietoa tarvitsevat.

Perustelut: Tällä voidaan selkeyttää valvontaprosesseja ja vähentää tilakäyntien määrää. Samoin mahdollisten tietojen muutosten osalta muutokset olisivat heti kaikkien tätä tietoa tarvitsevien viranomaisten käytössä.

17. Maatalousvalvontoja tekevien tulisi yhdellä työasemakirjautumisella päästä kaikkiin tarvittaviin Mavin ja Eviran järjestelmiin. Siihen asti kunnes tämä toteutuu, maakunnassa olisi järjestettävä toiminnot niin, että kaikki maatalousvalvontoja tekevät voivat tietojärjestelmästä katsoa eri valvontalistoilla olevat tilat sekä tarkastettavan tilan perustiedot.

Perustelut: Valvojan työ helpottuisi ja nopeutuisi sekä kirjautumistietojen ylläpitotyö vähenisi. Tämä vähentäisi ns. sähläyskustannuksia unohtuneiden salasanojen ja käyttäjätunnusten metsästyksessä.

21. Tuki- ja substanssilainsäädännön määritelmiä ja käsitteitä tulisi yhdenmukaistaa.

Perustelut: Tietojärjestelmäsovellusten ja yhteisten rajapintojen kehittämiseksi määritelmien ja käsitteiden tulisi olla mahdollisimman yhdenmukaisia. Yhdenmukaistamisen tulisi lähteä lainsäädännössä esitettävien määritelmien ja käsitteiden yhdenmukaistamisesta.

22. Eläinrekistereihin ja tukisovellukseen tulisi lisätä nykyistä enemmän hälytyksiä ja varmenteita, joiden avulla viljelijä havaitsee rekisteriin syöttämänsä virheellisen tiedon.

Perustelut: Mitä oikeampaa tietoa on järjestelmissä, sitä vähemmän tarkastettavia epäselvyyksiä ja viljelijöille vähemmän seuraamuksia.

23. Valvojilla tulisi olla käytössään valvontatyön helpottamiseksi jatkossakin esim. nykyisen WinElmerin nautaeläinluettelon kautta saatavat tulosteet joko hallinnon järjestelmässä tai kaupallisen sovelluksen kautta.

Perustelut: Valvonta helpottuu ja nopeutuu, kun valvonnassa tarvittavat tiedot voidaan kätevästi lajitella. Tämä olisi välivaiheen ratkaisu, jonka tarve poistuisi sen jälkeen, kun eläintukivalvonnoissa on siirrytty mobiilivalvontaan.

24. Hukkakaurarekisterin tietojen tulisi näkyä viljelijälle ja valvontaviranomaisille tukisovelluksen karttanäkymässä lohkokohtaisesti vuodesta 2019 alkaen. Lisäksi valvontaviranomaisten tulisi voida katsoa keskitetystä järjestelmästä sitä, mille tiloille tulee tehdä kuntien maaseutuhallinnon YTA-alueiden nykyisin suorittama hukkakauravalvonta. Tällöin näitä hukkakauravalvontoja voitaisiin yhdistää peltotukivalvontoihin.

Perustelut: Valvojan työ nopeutuisi, päällekkäisyys vähenisi ja työn suunnittelu helpottuisi maakunnassa. Viljelijän olisi helpompi seurata hukkakauratilannetta ja toteuttaa hukkakauran torjuntatoimia.

Säädösten muutosehdotukset

MMM, Mavi, Evira ja Tukes: Säädösten muutosehdotusten osalta on hyvä huomata, että vaikka ehdotukset tehtäisiin EU:lle pian, niiden voimaantulo voi monilta osin olla realistista vasta EU:n seuraavalla rahoituskaudella eli vuoden 2020 jälkeen.

Lyhyellä aikavälillä tehtävät EU-säädösten muutosehdotukset

MMM:n tulisi tehdä EU-säädösten muutosehdotukset EU:lle välittömästi ja niiden voimaantuloksi tulisi ehdottaa vuotta 2019.

25. Vaatimus rakennetukivalvontojen viiden prosentin otantavalvonnasta tulisi poistaa.

Perustelut: Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) tuissa vastaavaa vaatimusta ei ole. Maaseuturahastonkaan tuissa tätä ei tulisi edellyttää, koska maaseutuyritykset ovat usein pienempiä kuin EAKR-rahoitusta *saaneet yritykset. Lisäksi otantavalvonta ei tuo lisäarvoa, koska alkuvaiheen hallinnollisesta tarkastuksesta johtuen otantatarkastuksissa ei juurikaan havaita virheitä.*

26. Vaatimus ei-tuotannollisten investointien otantavalvonnasta tulisi poistaa.

Perustelut: Vastaavat perustelut kuin ehdotuksessa 25.

27. Hakemuksettomassa eläinpalkkiojärjestelmässä tulisi olla oma-aloitteisen virheen korjaamismahdollisuus. Tämä merkitsisi sitä, että viljelijän tulisi voida ennen valvontakäynnistä ilmoittamista ilmoittaa hallinnolle haluavansa poistaa tukea saavien tai potentiaalisten eläinten listalta eläin, jonka rekisteri-ilmoitus on virheellinen tai tehty myöhässä.

Perustelut: Jos viljelijä huomaa, että eläimen rekisteri-ilmoitus on virheellinen tai tehty myöhässä, olisi oikeudenmukaista, että hän voisi poistaa eläimen tukihakemukseltaan. Pinta-alatuissa on vastaavantyyppinen mahdollisuus oma-aloitteisen virheen korjaamiseen.

30. Suomen aiemmin EU:lle tekemistä yksinkertaistamisehdotuksista erityisesti seuraavia tulisi ylläpitää EU:ssa jatkuvasti (perusteluja ei ole mainittu, koska ne on toimitettu jo aiemmin ehdotusten mukana EU:n komissiolle):

- Viljelijätukivalvonnoissa - sekä valvottavien tilojen valinnassa että tilan sisällä valvottavia kohteita, kuten viljelylohkoja ja eläimiä valittaessa - tulisi painottaa nykyistä enemmän riskejä pyrkimättä tilalla kaiken kattavaan valvontaan. Jos riskianalyysin perusteella valvotuissa kohteissa ei havaita rikkeitä tai rikkeet ovat hyvin pieniä, valvontaa ei tulisi laajentaa tilan kaikkien kohteiden valvonnaksi.

- Peltovalvonnoissa kasvit ja tietyt viljelytoimet (muokkaus, kylvö, niitto) tulisi voida valvoa satelliittikuvilla ja pinta-alojen oikeellisuuden varmistamisen tulisi perustua viiden vuoden välein tehtävään peltolohkorekisterin ajantasaistukseen ja geospatiaalisiin hakemuksiin. Tilalle mentäisiin tarkastamaan vain epäselvät tapaukset ja tietyt tukiehdot.

- Vähäisistä laiminlyönneistä tulisi antaa vain varhaisvaroitus kaikissa tukijärjestelmissä ilman, että tilalle on mentävä jälkikäteen tarkastamaan, onko laiminlyönti korjattu. Vaikka laiminlyöntiä ei olisi korjattu, tulisi seuraamus määrätä vain kyseiselle vuodelle, ei takautuvasti edellisille vuosille.

- Tukiseuraamusten ja täydentävien ehtojen seuraamusten tulisi olla kohtuullisempia ja ottaa paremmin huomioon todetun laiminlyönnin taso ja EU:n rahastolle aiheutuva riski.

- Täydentävien ehtojen seuraamusten tulisi kohdistua niin, että peltoalaperusteiseen laiminlyöntiin liittyvä seuraamus aiheuttaisi vähennyksen vain peltoalaperusteisiin tukiin ja eläinperusteisen laiminlyönnin seuraamus aiheuttaisi vähennyksen eläinperusteisiin tukiin niissä maissa, joissa sovelletaan tuotantosidonnaisia eläinpalkkiota ja/tai eläinten hyvinvointikorvausta.

- Viljelijätuet tulisi voida maksaa hallinnollisten valvontojen valmistuttua, vaikka paikan päällä tehtävät valvonnat olisivat vielä kesken.

- Täydentävien ehtojen vaatimuksia tulisi vähentää ja vain kaikkein tärkeimmät, relevanteimmat ja selvimmät vaatimukset tulisi säilyttää täydentävissä ehdoissa.

- Muissa valvonnoissa kuin täydentävien ehtojen otantavalvonnassa havaittavan täydentävien ehtojen laiminlyönnin ei tulisi aiheuttaa valvonnan laajentamista täydentävien ehtojen valvonnaksi.

- Ympäristökorvauksen, eläinten hyvinvointikorvauksen ja luomukorvauksen perustason valvonnassa ei tulisi valvoa täydentävien ehtojen vaatimuksia.

Pidemmällä aikavälillä tehtävät EU-säädösten muutosehdotukset

31. Luomutuotantotilojen tarkastustiheyttä tulisi vähentää joka vuosi tehtävästä tarkastuksesta niin, että tarkastustiheyttä pidennettäisiin yhdestä vuodesta 1,5 vuoteen. Lisäksi vähäriskisiä tiloja voitaisiin vapauttaa joka toisesta tarkastuksesta, kuten esimerkiksi tilat, jotka eivät toimita eivätkä aio toimittaa luomutuotteita markkinoille kyseisen tarkastusjakson aikana. Kuitenkin otettaisiin huomioon, että vähäriskisyyden perusteella vapautusta ei voisi antaa yhtä kertaa useammin peräkkäin samalle tilalle. Sellaisten tilojen osalta, joilla on tullut muutoksia tuotantoon ja markkinoille vietäviin luomutuotteisiin edellisestä vuodesta, tulisi kuitenkin tehdä vuosittainen asiakirjaselvitys ja siihen liittyvä valvontakäynti.

Lisäksi osaa valvottavista vaatimuksista ei tarkastettaisi joka kerta, vaan käyttöön tulisi voida ottaa eri tarkastettavien vaatimusten painotus eri tarkastusjaksoilla.

Perustelut: Luomutarkastuksia tehdään vuosittain eniten, vajaalle 4500 tilalle. Jatkossa määrä lisääntyy luomutuotantoon siirtymisen kiihtyessä. EU-säädösten vaatimus jokaisen luomutilan vuosittaisesta tarkastuksesta on sinällään ymmärrettävä, mutta hallinnon kustannusten vuoksi tähän tulisi saada kevennystä. Ehdotettu tarkastusväli on sen verran maltillinen, että ehdotus ei vaarantaisi valvonnan vaikuttavuutta. Parhaillaan on käynnissä luomuasetuksen uudistus EU:ssa ja asetuksen hyväksymisaikataulusta riippuen MMM voisi katsoa ehdotukselle sopivan EU:lle esittämisajankohdan.

32. Viljelijän omavalvonnan hyödyntäminen sekä tuki- että substanssivalvonnoissa tulisi olla mahdollista seuraavan ohjelmakauden alusta eli vuodesta 2021 alkaen. Esim. viljelijän ottamia aikaan ja paikkaan sidottuja valokuvia ja videoita, joista valvottava asia voidaan tunnistaa luotettavasti, tulisi voida hyödyntää valvonnoissa.

Perustelut: Omavalvonnan materiaalia, joka kertyy automaattisista seurantalaitteista, kuten esimerkiksi lypsyrobotista tai maitotankin automaattisesta lämpötilaseurannasta, voidaan pitää luotettavana ja hyödyntää sellaisenaan valvonnassa. Myös muita aikaan ja paikkaan sidottuja dokumentaatioita voidaan pitää luotettavina.

33. Valvontaa tulisi voida seuraavan ohjelmakauden alusta eli vuodesta 2021 alkaen suorittaa enemmän hallinnollisena tarkastuksena ja paikan päällä tehtävien valvontojen vähimmäismääriä tulisi laskea esim. tukivalvonnoissa nykyisestä viidestä prosentista kahteen prosenttiin.

Perustelut: Tämä tehostaa ajankäyttöä ja keventää viljelijän valvontataakkaa.

Ehdotukset kansallisen lainsäädännön muutoksiksi

38. Kansallisessa lainsäädännössä tulisi säätää siitä, että poliisin tulee ilmoittaa maakunnan maatalousviranomaisille epäillyistä eläinsuojelurikkomuksista ja -rikoksista silloin, kun esitutkinta etenee syyteharkintaan.

Perustelut: Maataloustukien maksaminen on säädösten mukaan keskeytettävä, jos tilalla epäillään eläinsuojelurikkomusta tai -rikosta. Tällä hetkellä tiedonantovelvollisuus epäillyistä rikkomuksista ja rikoksista on eläinsuojeluviranomaiselta poliisille. Poliisi ei kuitenkaan ole velvollinen tiedottamaan maaseutuelinkeinoviranomaiselle prosessin etenemisestä. Tällöin vältyttäisiin siltä, että tukia jouduttaisiin perimään viljelijältä takaisin mahdollisesti usealta vuodelta ja siltä, että tukien maksua ei aiheettomasti keskeytettäisi.

39. MMM:n tulisi selvittää, pitäisikö valmistella säädösmuutos siitä, että tukeen oikeuttavien porojen omistusoikeus ja määrä perustuvat poronhoitovuodelta laadittuun poroluetteloon tai poroerotuksessa taikka paliskunnan hallinnollisessa tarkastuksessa todettuun tukikelpoisten porojen määrään, mikäli se on poroluettelon mukaista määrää alhaisempi.

Perustelut: Nykyisin määrä perustuu pelkästään poronhoitovuodelta laadittuun poroluetteloon. Muutoksen myötä viranomainen voisi varmistua maksettavan tukimäärän perusteiden oikeellisuudesta. Muutos lisäisi kotieläintuottajien tasavertaisuutta ja valvonnan vaikuttavuutta.

Muut kehittämisehdotukset

41. Valvontakäynnillä tarkastettavia vaatimuksia sekä tukijärjestelmien toimenpiteitä ja ehtoja tulisi vähentää, yksinkertaistaa ja yhdenmukaistaa seuraavan ohjelmakauden alusta eli vuodesta 2021 alkaen.

Perustelut: Tämä olisi merkittävin keino valvontakustannusten vähentämiseksi. Myös viljelijöiden kokema byrokratia vähenisi. Uusia vaatimuksia laadittaessa tulisi arvioida, mistä aiemmista vaatimuksista voidaan luopua. Maatalouspolitiikan ja substanssilainsäädännön tavoitteiden toteutuminen ja tukien oikeudenmukainen jakautuminen on kuitenkin otettava huomioon.

42. Kaikista tukijärjestelmistä ja substanssilainsäädännön muutoksista tulisi nykyistä enemmän jo niiden suunnitteluvaiheessa arvioida toimeenpanokustannuksia. Tulisi perusteellisesti harkita, pitäisikö sellaiset tukijärjestelmät/tukiehdot/vaatimukset, joiden toimeenpanokustannukset ovat merkittävän suuret suhteessa tukisummaan ja/tai järjestelmän/ehdon/vaatimuksen vaikuttavuuteen, jättää toimeenpanematta. Erityisesti ympäristökorvausjärjestelmässä ja eläinten hyvinvointi-korvauksessa on paljon yksityiskohtaisesti valvottavia vaatimuksia, joiden toimeenpanokustannukset suhteessa toimien vaikuttavuuteen tulisi arvioida. Lisäksi toteutuneiden tukijärjestelmien ja toimenpiteiden sekä substanssivaatimusten valvontakustannukset tulisi laskea ensimmäisen-toisen toimeenpanovuoden jälkeen ja arvioida kustannusten suhde tukien määrään ja niiden vaikuttavuuteen.

Perustelut: Toimeenpanokustannusten arviointi ja suhteuttaminen tukien määrään ja niiden vaikuttavuuteen auttaisi kohdentamaan tukia tarkoituksenmukaisella tavalla. Substanssivaatimusten toimeenpanokustannusten arviointi ja suhteuttaminen niiden vaikuttavuuteen auttaisi kehittämään lainsäädännön kustannus-hyöty-suhdetta.

43. Tukiehtoja ja toimenpiteitä seuraavalle ohjelmakaudelle suunniteltaessa ehtojen valvottavuus olisi otettava huomioon. Myös substanssilainsäädännön valmistelussa sääntöjen valvottavuutta olisi arvioitava. Tukiehtojen ja substanssilainsäädännön vaatimusten tulisi olla yksiselitteisiä ja sellaisia, että tilalla ei tarvitse käydä tekemässä tarkastusta useaan kertaan. Lisäksi niitä tulisi voida valvoa mahdollisimman paljon kaukokartoituksella. Paitsi tukiehtojen tarkastuksissa myös pinta-alojen mittauksissa kaukokartoitus tulisi ottaa käyttöön seuraavan ohjelmakauden alusta alkaen, jos näyttää siltä, että Suomen tekemä ehdotus pinta-alavalvonnan muuttamisesta ei etene EU:ssa (ks. ehdotus 30, toinen ranskalainen viiva) ja jos edelleen seuraavalla ohjelmakaudella tilan lohkojen pinta-ala on mitattava vuosittain.

Perustelut: Jos vaatimusten valvottavuus otettaisiin nykyistä paremmin huomioon ehtoja ja vaatimuksia valmisteltaessa, valvonnat voitaisiin toteuttaa nykyistä tehokkaammin ja vähemmillä valvontakustannuksilla. Yksiselitteiset ehdot ja vaatimukset myös yhdenmukaistaisivat valvontatulkintoja eri alueiden ja valvojien välillä. Kaukokartoituksen avulla voitaisiin nykyistä kustannustehokkaammin valvoa pinta-aloja.

50. Mavin, Eviran ja Tukesin tulisi aiempaa enemmän käsitellä valvontaviranomaisten koulutuksissa konkreettisia valvontatapauksia ja niiden tulkintoja sekä laadunvalvonnan tuloksia. Koulutuksissa voitaisiin aiempaa enemmän painottaa pienryhmätyöskentelyä. Lisäksi käytännön valvontatilanteiden arvioimiseksi tulisi tehdä valvonnan tehtäväratoja maastoon ja kotieläinrakennuksiin sekä verkkotehtäviä ja -testejä, joilla valvojat voisivat harjoitella valvontaa virtuaalisesti.

Perustelut: Tämä olisi tärkeää eri alueiden valvontaviranomaisten tulkintojen yhdenmukaistamiseksi. Erityisen suuri yhdenmukaistamisen tarve näyttäisi olevan luomutuotannon valvontojen tulkinnoissa.

51. Mavi-Eviralle tulisi myöntää vuodesta 2019 alkaen nykyistä enemmän resursseja maakuntien tarkastajien koulutukseen, koska maakuntauudistuksen yhteydessä aluehallintovirastoista siirtyy maakuntiin henkilöresurssi, joka on tähän asti pääsääntöisesti huolehtinut eläinten hyvinvoinnin, eläintautien torjunnan ja valmiusasioiden osalta kuntien ympäristöterveydenhuollon ja alueen muiden sidosryhmien kouluttamisesta.

Perustelut: Koulutusvastuu jää kokonaisuudessaan Mavi-Eviralle, koska maakunta on suoraan sen ohjauksessa.

53. ’Valvojasta valmentajaksi’ -ajattelun tuomia mahdollisuuksia maatalouden substanssivalvonnoissa tulisi hyödyntää nykyistä enemmän niin, että valvonnan vaikuttavuus lisääntyisi.

Perustelut: Valvonnoissa on jo nyt vahvasti käytössä tuottajan neuvominen ja opastaminen laiminlyöntien korjaamiseen. Viranomaisvalvonnan rooli kuitenkin rajoittaa tätä jossain määrin. Valvojasta valmentajaksi -ajattelun hyödyntämistä

nykyistä laajemmin niin, ettei valvoja astu neuvontajärjestöjen tai konsulttien tontille, voidaan pyrkiä toteuttamaan kaikissa substanssivalvonnoissa.

55. Mavi-Eviran tulisi perustaa vuoden 2019 alusta alkaen maataloustuotannon yhteistyöryhmä, jossa on edustajat tuottaja- ja neuvontajärjestöistä, Mavi-Evirasta, MMM:stä ja maakunnista. Tuottajajärjestöjen edustajissa tulisi olla sekä luottamushenkilöitä että toimihenkilöitä. Yhteistyöryhmässä tulisi käsitellä muun muassa maataloustuotannon valvontaohjeet sekä valvontaan liittyviä ajankohtaisia asioita. Myös suppeampaan asiakokonaisuuteen keskittyviä yhteistyöryhmiä voitaisiin perustaa, kuten nykyiset viljelijätukihallinnon yhteistyöryhmä ja nautarekisterin asiakasraati sekä mahdolliset uudet ryhmät, kuten luomutuotannon ja täydentävien ehtojen yhteistyöryhmä.

Perustelut: Yhteistyöryhmissä viranomaisten ja sidosryhmien välinen keskustelu olisi mahdollista systemaattisesti ja säännöllisesti. Tämä lisäisi molemminpuolista ymmärrystä ryhmässä käsiteltävistä asioista. Valvontaohjeiden ymmärrettävyys voisi parantua.

57. Viljelijäohjeiden ja viljelijälle lähetettävien valvonta-asiakirjojen sekä päätösten tulisi olla ymmärrettävämpiä ja kansantajuisempia. Niitä tulisi edelleen pyrkiä selkeyttämään yhteistyössä tuottajajärjestöjen kanssa.

Perustelut: Tällä hetkellä viljelijät kokevat, että ohjeet, asiakirjat ja päätökset ovat epäselviä ja vaikeasti ymmärrettäviä.

59. Kaikissa tarkastuksissa viljelijöille tulisi vielä nykyistäkin enemmän selvittää, mistä tarkastuksesta on kyse ja mitä asioita tarkastetaan. Jos viljelijä osallistuu tarkastukseen, hänelle kerrotaan tarkastuksen päätteeksi, missä asioissa tarkastuksessa havaittiin puutteita ja minkä asioiden osalta tarkastus on vielä kesken ja miksi tarkastuksen lopputulosta ei vielä tarkastushetkellä voi esittää (esim. täydentävien ehtojen seuraamusprosenttiin vaikuttaa muiden täydentävien ehtojen osa-alueiden mahdolliset myöhemmät tarkastukset). Hänelle voitaisiin jättää kustakin valvonnasta tiedote sekä lomake, mihin on rastitettu, mistä valvonnasta on ollut kyse.

Perustelut: Haastatteluissa tuli esiin, että viljelijä ei aina tiedä, mistä tarkastuksesta on kyse ja mikä on valvonnan lopputulos. Se, miksi tarkastuksen lopputulosta ei voi tarkastushetkellä aina kertoa, tulisi selvittää hallinnon ja viljelijöiden välisen yhteisymmärryksen lisäämiseksi. Osassa valvontakäyntejä tarkastaja jo nykyisin joko jättää tilakäynnillä tai toimittaa ennen valvontaa viljelijälle tiedotteen, mutta ei kaikissa valvonnoissa.

B) Kehittämisehdotukset, joiden osalta keskushallinnon näkemys muodostetaan lisäselvitysten jälkeen

Prosessien kehittämisehdotukset

2. Maataloustuotannon valvontoja tulisi keskittää vuodesta 2020 alkaen merkittävästi nykyistä enemmän samalla tilakäynnillä tehtäväksi luvussa 12.1. kuvatun vaihtoehdon 1 mukaisesti niin, että nykyisin samalla tilakäynnillä tehtävien valvontojen lisäksi samalla käynnillä tarkastettaisiin lisäksi:

- kotieläintuotannon valvonnassa a) se, osa eläinten hyvinvoinnin otantavalvonnasta, jota ei nykyisin tehdä samalla käynnillä, b) lääkitsemisvalvonta (ainakin pienillä tiloilla), c) osa siipikarjatilojen salmonellavalvonnasta, d) elintarvikehygienian substanssivalvonta, jos tila ei ole ollut hygieniatarkastuksessa tarkastustiheyksien vaatiman ajanjakson kuluessa sekä e) tarvittaessa investointitukien pysyvyystarkastus
- peltotukivalvonnassa hukkakauravalvonnat ja tarvittaessa investointitukien pysyvyystarkastus.

Perustelut: Maataloustuotannon valvontatyöhön käytettävä yhteenlaskettu työaika vähenisi ja kustannukset laskisivat ja samalle tilalle kohdistuvien valvontakäyntien määrä vähenisi. Vaihtoehto olisi mahdollista toteuttaa nykyisen valvontajärjestelmän ja maakuntiin tulevien resurssien pohjalta, koska kyse on ensisijaisesti töiden uudelleen organisoimisesta maakunnan sisällä.

3. Maataloustuotannon hygieniavalvontojen määrää tulisi vähentää seuraavasti:

- Vuodesta 2019 alkaen Nasevaan tai IP Kasvikset - sertifiointijärjestelmään kuuluvien tilojen hygieniavalvonta tehtäisiin kaksi vuotta harvemmalla tarkastustiheydellä kuin näihin järjestelmään kuulumattomilla tiloilla. Tämä tulisi toteuttaa EU-säädösten mahdollistamalla tavalla. Ehdotuksen toteuttaminen edellyttäisi sitä, että tieto näihin järjestelmiin kuulumisesta olisi viranomaisten käytettävissä.
- Myös Laatutarha-laatujärjestelmään kuuluvien tilojen osalta voitaisiin toimia samoin, jos näillä tiloilla tehtäisiin Laatutarha-käynti kahden vuoden välein nykyisen neljän vuoden sijaan.
- Jos vuodesta 2020 alkaen yhdistetään kotieläintuotannon valvontoja ehdotuksen 2) mukaisesti, tulisi näihin tarkastuksiin yhdistää säännönmukaiset määräajoin tehtävät hygieniavalvonnat, jos tila on kotieläinvalvontaotannalla.
- Jos on välttämätöntä aloittaa lihantuotantotilojen säännöllinen hygieniavalvonta, se tulisi toteuttaa 2 %:n vuosittaisella otannalla mieluummin kuin aloittamalla määräajoin kaikille tiloille toteutettava valvonta. Tällöin otantaan joutumisen riskiä voisi pienentää se, jos tila kuuluu Nasevaan tai Sikavaan (vähintään kansallinen taso).
- Hygieniavalvontoja ei missään tapauksessa tulisi tehdä nykyistä tarkastustiheyttä tiheämmin, vaikka valvontoja yhdistettäisiin. Jos hygieniavalvonta on tehty aiemmin sallitun tarkastusvälin mukaisesti, tulisi aiemmin tehty hygieniavalvonta huomioida.

Perustelut: Näin toimittaessa annetaan enemmän painoarvoa elinkeinon omille järjestelmille ja tuottajan osaamiselle. Elinkeinon omat laatujärjestelmät pitävät sisällään säännöllistä neuvontaa ja tila-auditointeja. Terveydenhuoltojärjestelmiin kuuluu eläinten hyvinvoinnin ja elintarvikehygienian seuranta säännöllisesti. Siksi on perusteltua pidentää säännöllisen viranomaisvalvonnan käyntiväliä ja korvata otantavalvonnalla säännöllisen valvonnan tarkastuskäynti. Ehdotus lisäisi valvonnan vaikuttavuutta, kun viranomaisvalvonnan painopistettä voitaisiin siirtää sellaisten tilojen valvontaan, joilla eläinlääkäri ei yleensä käy muutoin kuin sairaustapausten hoidon vuoksi.

4. Eläinten hyvinvoinnin substanssivalvonnan otannassa Nasevaan, Sikavaan (vähintään kansallinen taso) ja ProFur-sertifiointijärjestelmään kuuluvilla tiloilla tulisi vuodesta 2019 alkaen olla pienempi riski tulla valituksi valvontaotantaan kuin muilla tiloilla. Tämä tulisi toteuttaa EU-säädösten mahdollistamalla tavalla.

Perustelut: Kuuluminen terveydenhuoltoon tai sertifiointijärjestelmään tulisi voida katsoa riskiotannassa riskiä pienentäväksi tekijäksi. Ehdotus lisäisi valvonnan vaikuttavuutta, kun viranomaisvalvonnan painopistettä voitaisiin siirtää sellaisten tilojen valvontaan, joilla eläinlääkäri ei yleensä käy muutoin kuin sairaustapausten hoidon vuoksi.

6. Eläinten merkinnän ja rekisteröinnin paikan päällä tehtävä jälkitarkastus tulisi korvata vuodesta 2018 alkaen viljelijän tarkastajalle lähettämällä valokuvalla, jos eläin voidaan tunnistaa siitä luotettavasti ja jos korvamerkkipuutteita on todettu vain muutamilla eläimillä.

Perustelut: Ajankäyttö tehostuu ja säästöä syntyy tilakäynnin jäädessä pois.

8. Valvonnassa tehtyjen havaintojen tulisi vuoden 2019 alusta alkaen olla käytettävissä kaikissa relevanteissa valvonnoissa niin, ettei jokaista eri valvontaa varten tarvitse käydä tilalla tekemässä havaintoa samasta asiasta. Tämä tulee ottaa huomioon tietovirtojen käsittelyssä.

Perustelut: Tämä vähentäisi tarkastuskäyntien määrää. Pääosin voidaan toimia näin, mutta joillain sektoreilla, kuten vientitodistusten antaminen, tämä ei ole mahdollista. Ehdotus voitaisiin toteuttaa vuoden 2019 alusta alkaen, vaikka kaikilla valvontaviranomaisilla ei vielä olisikaan pääsyä kaikkiin tarvittaviin Mavi-Eviran tietojärjestelmiin. Tällöin maakunnissa tulisi huolehtia viranomaisten kesken tarvittavasta tiedonvälityksestä.

10. Aiemmat peltotukivalvonnan GPS-mittausten tulokset tulisi säilyttää järjestelmässä, jotta niitä voisi hyödyntää seuraavien vuosien tarkastuksissa. Valvojan tulisi voida poimia aiempien vuosien GPS-mittauspisteet valvontakartalle.

Perustelut: Tämä helpottaisi valvojien työtä ja säästäisi aikaa.

12. Valvontatehtävien tulisi jakautua tasaisemmin ympäri vuoden toisaalta valvontaresurssien tasaisemman käytön vuoksi ja toisaalta koska kotieläintuotannon valvontojen EU-säädökset edellyttävät valvonnan jakautumista tasaisesti ympäri vuoden. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi:

- - Kotieläintuotannon valvontaan liittyvien säädösten ja valvontaohjeiden tulisi pääsääntöisesti olla valmiina edellisen vuoden lopussa. Tällöin kotieläintuotannon valvonnat voitaisiin aloittaa nykyistä laajemmin heti vuoden alussa.
- - Kaikissa valvonnoissa tulisi voida lisätä hallinnollista valvontaa.

Perustelut: Hallinnollista valvontaa voidaan tehdä muulloinkin kuin vain kesällä ja syksyllä, mikä tasaa valvontatehtävien jakautumisen tasaisemmin ympäri vuoden.

14. Täydentävien ehtojen eläinten tunnistuksen ja rekisteröinnin 3 %:n valvontaotannan sijaan otannan tulisi vuodesta 2019 alkaen koostua vain 1 %:n täydentävien ehtojen kotieläintuotannon otannasta. Muilta osin otettaisiin huomioon tunnistuksen ja rekisteröinnin substanssivalvonnassa havaitut kaikki täydentävien ehtojen laiminlyönnit.

Perustelut: Tämä yksinkertaistaisi ehdotuksen 2) mukaista kotieläintilojen yhdistetyn valvontaotannan tekoa sekä saattaisi ehkä joissain tilanteissa vähentää painetta täydentävien ehtojen valvontamäärän lisäykseen silloin, jos laiminlyöntien määrä eläinten tunnistuksessa ja rekisteröinnissä ylittää EU:n komission asettamat rajat.

Tietovirtojen käsittelyn kehittämisehdotukset

18. Viljelijöiden tulisi päästä kertakirjautumisella kaikkiin heille relevantteihin Mavin ja Eviran tietojärjestelmiin ja rekistereihin.

Perustelut: Viljelijä pääsisi helposti ja nopeasti eri tietojärjestelmiin ja rekistereihin.

19. Kansallista palveluarkkitehtuuria (KAPA-palvelu) tulisi jatkossa hyödyntää maataloustuotannon hallinnoinnissa niin, että sen yhteydessä luotava kansallinen palveluväylä mahdollistaa tietojenvaihdon hallinnon ja yksityisen sektorin järjestelmien välillä. Hallinnon ylläpitämien järjestelmien ja toimialalla käytössä olevien ohjelmistojen yhteiskäyttöisyys tulisi nykyistä vahvemmin mahdollistaa hallinnon tietojärjestelmien kehitystyössä.

Perustelut: Tämä mahdollistaisi sen, että neuvontajärjestöt ja muut yksityiset palveluntuottajat voisivat rakentaa asiakasnäkökulmasta palveluja, jotka toimisivat yhteen hallinnon järjestelmien kanssa. Tällöin tietojärjestelmien kehitystyön kustannukset jakaantuisivat eri tahoille ja myös kustannuksia voisi säästyä. Tämä antaisi nykyistä paremmat lähtökohdat järjestelmäkehitykselle, innovatiivisuudelle, uusien palvelujen kehittämiselle ja tietovarantojen hyödyntämiselle sektorin tarpeisiin.

20. Vipu-palvelua tulisi kehittää niin, että tukihaun lisäksi sillä hallinnoidaan valvontatietoja sekä hoidetaan viljelijöiden ja maatalousviranomaisten välistä asiointia, kuten tietojen ilmoittaminen viranomaisille, tarkastuspöytäkirjojen ja päätösten toimittaminen viljelijöillä sekä asiakirjojen sähköinen allekirjoittaminen.

Viljelijät voisivat tallentaa valvonnassa tarvittavia tietoja suoraan Vipuun tai siirtää sinne tietoja kaupallisista ohjelmistoista. Tällaisia tietoja voisivat olla viljavuustiedot, lohkokohtaiset muistiinpanot esim. lannoitteiden käytöstä, eläinten lääkintätiedot, rehukirjanpito jne. Lisäksi viljelijä voisi tallentaa Vipuun paikkaan ja aikaan sidottuja valokuvia ja videoita, jotka ovat valvonnan suorittamisen kannalta tarpeellisia.

Pidemmän aikavälin tavoitteena tulisi olla se, että Vipu-palvelusta kehitettäisiin koko maataloustuotannon asiointijärjestelmä ja asiointi hoidettaisiin 100 %:sti sähköisesti. Se voisi olla myös niiden viljelijöiden ja eläintenpitäjien käytössä, jotka eivät hae viljelijätukia.

Perustelut: Toimivan ja haastatteluissa paljon positiivista palautetta saaneen Vipu-palvelun pohjalle olisi taloudellista rakentaa lisätoimintoja, joiden avulla täysin sähköinen asiointi voitaisiin toteuttaa.

Säädösten muutosehdotukset

Lyhyellä aikavälillä tehtävät EU-säädösten muutosehdotukset

MMM:n tulisi tehdä EU-säädösten muutosehdotukset EU:lle välittömästi ja niiden voimaantuloksi tulisi ehdottaa vuotta 2019.

28. Viljelijätukien laiminlyönteihin tulisi soveltaa tilakohtaista toleranssia niin, että alle 2 %:n laiminlyönti hehtaareissa tai eläinmäärässä ei aiheuttaisi vähennystä maksettavaan tukeen. Kuitenkin enimmäistoleranssi voisi olla enintään 1 hehtaaria tai 3 eläintä. 2-5 %:n laiminlyönnistä aiheutuisi tuen vähennys, mutta ei muita seuraamuksia. Yli 5 %:n laiminlyönnistä määrättäisiin seuraamuksia.

Perustelut: Seuraamusten määrittämiseen tarvittaisiin ehdotettu toleranssi, jotta vähäisistä eroista ei tarvitse määrätä seuraamusta. Tämä säästäisi valvojien työaikaa ja viljelijät kokisivat tukijärjestelmän mielekkäämpänä.

29. Nauta-, lammas- ja vuohialalla tulisi voida ottaa käyttöön toimialan yhteisellä sopimuksella vastaava menettely kuin sika-alalla siitä, että teurastamo tekee eläinten poistoilmoitukset eläinrekistereihin.

Perustelut: Tämä vähentäisi eläinrekisteri-ilmoitusten virheitä ja viljelijöille aiheutuvia seuraamuksia.

Pidemmällä aikavälillä tehtävät EU-säädösten muutosehdotukset

34. Elintarvikehygieniavalvontaa tulisi voida tehdä vuosittaisen otannan perusteella sen sijaan, että kaikki tilat valvotaan tietyin säännöllisin määräajoin. Otannan suuruus voisi olla 2 % niiden tuotantosuuntien tiloista, joita nykyisin valvotaan säännöllisin määräajoin.

Perustelut: Tämä vähentäisi valvontamäärää ja siten valvontakustannuksia ilman, että valvonnan vaikuttavuus heikkenisi. Riskiperusteinen otantaan perustuva valvonta voisi täyttää valvonnan tavoitteet jopa paremmin kuin yhden-viiden vuoden määrävälein joka tilalle tehtävä käynti. Koska EU:n substanssivalvontaa säätelevä asetus on tullut voimaan keväällä 2017 ja tulee osittain voimaan vasta 2019, MMM voisi tehdä ehdotuksen asetusmuutoksesta EU:lle myöhemmin sopivaksi katsomanaan ajankohtana.

Ehdotukset kansallisen lainsäädännön muutoksiksi

35. Kasvinsuojeluaineiden käytön valvonnan ohjaus tulisi sekä täydentävien ehtojen valvonnan että substanssivalvonnan osalta siirtää Tukesista Mavi-Eviraan vuoden 2019 alusta alkaen.

Perustelut: Nykyisin kasvinsuojeluaineiden käyttöön liittyvää ohjausta annetaan Tukesin lisäksi Mavista täydentävien ehtojen pohjavesien suojelun ja ympäristökorvauksen vaatimusten osalta sekä Evirasta elintarvikehygienia- ja rehuvaatimusten kirjanpidon ja torjunta-ainejäämävalvonnan osalta. Kaiken kasvinsuojeluaineiden käytön valvonnan ohjauksen siirtäminen Tukesista Mavi-Eviraan parantaa valvonnan ohjauksen yhdenmukaisuutta ja vähentää ohjauksen päällekkäisyyttä. Tukesissa säilyisi edelleen kasvinsuojeluaineiden riskinarviointi ja hyväksyntä, kestävän käytön toimintaohjelman koordinointi, kaupan valvonta sekä markkinavalvonta.

36. Nautojen sähköinen tunnistaminen (esim. eMerkki, pötsibolus) tulisi säätää pakolliseksi naudoille vuoden 2018 jälkeen heti, kun sähköisen tunnistuksen lukijalaitteet ovat tarpeeksi kehittyneitä. Uusien tilattavien tunnisteiden tulisi olla sähköisiä (toinen korvamerkki eMerkki ja toinen perinteinen tai pötsiboluksen lisäksi perinteinen korvamerkki). (ks. myös ehdotus 44) lukulaitteiden vertailusta)

Perustelut: Jäsenmaat voivat EU-säädösten mukaan säätää kansallisesti sähköisen tunnistamisen pakollisuudesta niin, että toinen merkki on perinteinen, vuodesta 2019 alkaen. Tästä säätäminen nopeuttaisi tilalla tehtävää eläinten tunnistamista ja valvontatapahtuman kesto lyhenisi.

37. Hygieniatarkastukset ja salmonellavalvonta tulisi säätää viljelijöille maksuttomiksi muutoin, paitsi uusintatarkastusten tulisi edelleen olla maksullisia.

Perustelut: Valvontojen yhdistämisen (ehdotus 2) myötä osa hygieniatarkastuksista ja salmonellavalvonnasta tehtäisiin muiden kotieläintuotannon valvontojen yhteydessä. Maataloustuotannon taloudellinen ahdinko on perusteltu syy luopua maksullisuudesta ensimmäisellä valvontakerralla. Uusintojen osalta maksullisuus voidaan säilyttää laiminlyöntien korjaamiseen kannustavana elementtinä.

40. Viljelijöiltä voitaisiin tukiehdoissa edellyttää seuraavan ohjelmakauden alusta eli vuodesta 2021 alkaen esim. lohkokohtaisten muistiinpanojen, kasvinsuojeluruiskun testaustodistuksen ym. tietojen toimittamista sähköisesti siinä vaiheessa, kun maataloushallinnossa siirrytään kokonaan sähköiseen tukihakuun (viljelijä tekee hakemuksen itse tai neuvojan/viranomaisen avustamana) ja kun näiden tietojen tallentaminen Vipu-palveluun olisi mahdollista.

Perustelut: Tämä nopeuttaisi valvontaa, helpottaisi valvontaan valmistautumista ja loisi asiakkaalle järjestelmän, josta tiedot ja asiakirjat olisivat löydettävissä.

44. Mavin ja Eviran tulisi käynnistää vuoden 2018 puoliväliin mennessä yhdessä toimialan kanssa hanke, jossa vertaillaan nautojen, lampaiden ja vuohien sähköisten tunnisteiden eri lukulaitteiden käyttömahdollisuuksia valvonnoissa. Hankkeen suositusten perusteella maakunnille voitaisiin suosittaa tiettyjen laitteiden hankintaa siinä yhteydessä, kun eläinvalvonnoissa siirrytään mobiilivalvontaan.

Perustelut: Lukulaitteiden lukuetäisyyksissä on laitekohtaisia eroja, joten valvontoihin sopivimman laitteen löytämiseksi laitteita tulisi vertailla valvontaolosuhteissa.

45. Eviran tulisi selvittää elintarvikehygienian ja eläinten hyvinvoinnin vaatimusten laiminlyöntien määriä terveydenhuolto-, laatu- ja sertifiointijärjestelmiin kuuluvilla tiloilla verrattuna muihin tiloihin, jotta saataisiin tutkittua tietoa näihin järjestelmiin kuulumisen vaikutuksista.

Perustelut: On oletettavaa, että terveydenhuolto-, laatu- ja sertifiointijärjestelmiin kuuluvilla tiloilla laiminlyöntejä olisi vähemmän kuin muilla tiloilla. Tästä ei kuitenkaan ole tutkittua tietoa.

46. MMM:n ja Eviran tulisi tutkia muiden EU-maiden maataloustuotannon elintarvikehygieniavalvontojen toimeenpanoa sen selvittämiseksi, voisiko tarkastustiheyttä harventaa Suomessa ja onko valvontaa tehty muissa maissa otantoihin perustuen määräajoin kaikille tiloille tehtävien tarkastusten sijaan.

Perustelut: Esim. Ruotsissa elintarvikehygienian substanssivalvontaa tehdään vähemmän kuin Suomessa (Livsmedelsverket 2016).

47. Mavi-Eviran tulisi luoda seuraavan ohjelmakauden alusta eli vuodesta 2021 valvonnoissa käytettäväksi täydentävien ehtojen laiminlyöntien pisteytysmatriisi.

Perustelut: Täydentävien ehtojen laiminlyöntien arviointi tulisi systemaattisemmaksi ja eri valvojien väliset tulkintaerot vähenisivät.

48. Mavi-Eviraan tulisi järjestää vuonna 2019 valtakunnallinen maataloustuotannon puhelin- ja chattiasiakaspalvelukanava palvelemaan viranomaisia ja viljelijöitä. Mavin nykyinen maataloushallinnon viranomaisille tarkoitettu Puimuri-palvelu tulisi laajentaa vuonna 2019 koskemaan koko Mavi-Eviran maataloustuotannon tehtäväkenttää.

Perustelut: Tämä parantaisi viljelijöiden ja viranomaisten mahdollisuuksia saada yhdenmukaisia vastauksia kysymyksiinsä, mikä puolestaan lisäisi yhdenmukaisia tulkintoja myös valvonnoissa.

54. Mavi-Evirassa tulisi muodostaa viraston sisäinen horisontaalinen ryhmä, jossa koordinoidaan kaikkien maatiloille kohdistuvien maataloustuotannon valvontojen ohjausta, valvontaotantojen tekemistä, raportointia ja tietojärjestelmien kehittämistä.

Perustelut: Sisäinen horisontaalinen ryhmä helpottaisi eri valvontajärjestelmien yhteensovittamista.

58. Mavi-Eviran tulisi tarjota viljelijöille seuraavan ohjelmakauden alusta eli vuonna 2021 sähköinen palvelu, josta viljelijä voisi saada häntä koskevat tukiehdot ja substanssilainsäädännön vaatimukset tukihakemuksensa tietojen pohjalta.

Perustelut: Sähköinen palvelu helpottaisi viljelijöiden tiedonsaantia juuri hänen toimintaansa liittyvistä vaatimuksista. Lisääntyneen tiedon myötä viljelijöiden valvontaseuraamukset voisivat vähentyä.

60. Mavi-Eviran tulisi keskitetysti tehdä kahden vuoden välein vuodesta 2019 alkaen maatiloille maataloustuotannon valvonnan asiakastyytyväisyyskysely koskien sekä viljelijätuki-, rakennetuki- että substanssivalvontoja.

Perustelut: Mavissa on tehty viljelijätukien asiakastyytyväisyyskyselyjä joka toinen vuosi, AVI:t ja ELY:t ovat tehneet omia kyselyitä. Tehokkainta olisi tehdä tutkimukset jatkossa keskitetysti kaikille maataloustuotannon valvonnoissa olleille maatiloille, jotta myös substanssivalvontojen asiakastyytyväisyydestä saadaan koko maan tietoa Mavi-Eviran käyttöön.

C) Kehittämisehdotukset, joiden toteuttaminen on tulevien maakuntien päätettävissä

Prosessien kehittämisehdotukset

1. Maakuntien tulisi organisoitua niin, että kaikki maatalous- ja elintarviketuotantoon, eläinlääkintähuoltoon sekä maaseudun kehittämiseen liittyvät tehtävät keskitettäisiin samaan toimintokokonaisuuteen.

Perustelut: Tämä antaisi synergiahyötyjä sekä mahdollistaisi resurssien joustavamman käytön ja tehokkaan hyödyntämisen. Lisäksi tämä toteuttaisi yhden luukun periaatetta, mikä parantaisi asiakaspalvelua.

5. Eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvonta tulisi vuoden 2019 alusta alkaen suorittaa havainnon teosta johtopäätösten tekoon ja seuraamusten määrittämiseen asti maakunnan saman viranhaltijan toimesta.

Perustelut: Valvonta sujuu nopeammin, kun koko prosessi tehdään alusta loppuun asti saman viranhaltijan toimesta. Tällä hetkellä prosessi kiertää kahden eri viranomaisen kautta: ELY:stä AVI:iin ja sieltä takaisin ELY:yyn ja tämä hidastaa valvonnan valmistumista. Rajoittavat määräykset laiminlyöntitapauksissa antavan viranhaltijan voi kukin maakunta määrittää itse.

11. Peltotukivalvonnoissa käytettävien määräaikaisten tarkastajien sijaan nykyistä suurempi osa valvonnoista tulisi maakunnassa suorittaa vakituisen henkilöstön toimesta.

Perustelut: Määräaikaisia tarkastajia käytetään melko paljon peltotukivalvonnoissa. Heidän käyttöään tulisi korvata vakituisella henkilöstöllä. Osittain tilanne voi parantua maakuntauudistuksen yhteydessä resurssien siirtyessä yhteen organisaatioon. Myös kuntien maaseutuhallinnon YTA-alueilta siirtyviä resursseja voidaan hyödyntää jatkossa nykyistä enemmän valvontatehtäviin. YTA-alueiden resurssien käyttöä valvontoihin voi kuitenkin rajoittaa se, että tukihakemusten käsittely ajoittuu kesään ja alkusyksyyn ja maksatusten valmistelu syksyyn sekä se, että kuntien viranomaisten lomakausi on tyypillisesti ollut heinäkuussa.

13. Praktikkoeläinlääkäreiden valvontatehtävät tulisi pääsääntöisesti siirtää maakunnan valvontaeläinlääkäreille lukuun ottamatta harvaan asuttuja seutuja, kuten esim. Lappi ja saaristoalueet. Praktikkoeläinlääkäreitä käytettäessä olisi varmistettava, ettei jääviysongelmia synny.

Perustelut: Valvontaeläinlääkärijärjestelmä on mahdollistanut erikoistumisen valvontaan, mihin liittyy myös vahva hallinnollinen osaaminen. Valvonta on tehokasta ja praktikkoeläinlääkäreiden jääviys valvoa asiakkaitaan on näin vältetty. Kuitenkaan harvaan asutuilla seuduilla valvontaeläinlääkäreiden käyttäminen valvonnassa ei pitkien välimatkojen tai hankalien kulkuyhteyksien vuoksi ole aina mahdollista.

Muut kehittämisehdotukset

49. Maakuntien tulisi järjestää vuonna 2019 maakunnallinen maataloustuotannon puhelin- ja chattiasiakaspalvelukanava palvelemaan viljelijöitä.

Perustelut: Tämä parantaisi viljelijöiden mahdollisuuksia saada yhdenmukaisia vastauksia kysymyksiinsä.

52. Maakunnissa tulisi yhdenmukaistaa eri tarkastajien valvontatulkintoja esimerkiksi vaihtamalla tietyin määräajoin tarkastuspareja.

Perustelut: Työparien vaihtaminen antaa tilaisuuden kalibroida tulkinnat yhdenmukaisiksi useamman tarkastajan kesken.

56. Maakuntiin tulisi perustaa vuoden 2019 alusta alkaen maataloustuotannon yhteistyöryhmät, joissa on edustajat maakunnista sekä tuottaja- ja neuvontajärjestöistä. Yhteistyöryhmissä tulisi käsitellä muun muassa valvontaan liittyviä ajankohtaisia asioita.

Perustelut: Yhteistyöryhmissä viranomaisten ja sidosryhmien välinen keskustelu olisi mahdollista systemaattisesti ja säännöllisesti. Tämä lisäisi molemminpuolista ymmärrystä ryhmässä käsiteltävistä asioista.